

Vergaderjaar 2016–2017

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 1448

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 juni 2017

Onlangs hebben het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) en het auditcomité van het ESM hun jaarverslag over 2016 gepubliceerd. Tevens heeft de onafhankelijke evaluator van het ESM, mevrouw Tumpel-Gugerell, haar evaluatie gepubliceerd. De stukken zijn op 15 juni jl. in Luxemburg tijdens de jaarvergadering van de Raad van gouverneurs van het ESM besproken. Met deze brief stel ik u op de hoogte van de inhoud van de documenten en stuur ik u de documenten toe.

Jaarverslag 2016 ESM en ESM-auditcomité

Het jaarverslag beschrijft het beleid en de activiteiten van het ESM, de investeringsstrategie en het risicobeleid. Ook bevat het jaarverslag de jaarrekening voor 2016 en de verklaringen van de externe accountant en het ESM-auditcomité over deze financiële rekeningen.

De uitstaande leningen van het ESM aan eurolanden zijn in 2016 toegenomen met 9,3 miljard euro. Aan Griekenland werd 10,3 miljard euro uitgekeerd terwijl Spanje vervroegd 1 miljard euro afgelost heeft.

Het ESM heeft in 2016 een positief resultaat van circa 569 miljoen euro behaald.

De Raad van gouverneurs heeft het jaarverslag op 15 juni jl. goedgekeurd en heeft ingestemd met het voorstel om het netto resultaat aan het reservefonds toe te voegen, in lijn met artikel 24(2) van het ESM-verdrag. Daarmee neemt het reservefonds toe tot circa 2 miljard euro.

Een belangrijk deel van het netto resultaat is gegenereerd door inkomsten uit de investeringsportefeuille van het volgestorte maatschappelijk kapitaal. Het ESM heeft aangegeven dat het genereren van een positief netto resultaat bij het voortduren van de situatie van een negatief rendement op risicovrije beleggingen in de komende jaren moeilijker wordt.

Bijgevoegd vindt u het jaarverslag van het ESM voor het jaar 2016¹. Daarnaast stuur ik u het jaarverslag van het ESM-auditcomité en de reactie van het ESM-management op dit verslag². Het onafhankelijke auditcomité rapporteert in het jaarverslag over zijn werkzaamheden in 2016. Dit jaar richt het comité geen aanbevelingen aan de Raad van gouverneurs. Het jaarverslag van het auditcomité wordt conform Artikel 24(6) van de organisatievoorschriften van het ESM ter informatie aan de nationale parlementen, de nationale rekenkamers, de Europese Rekenkamer en het Europees Parlement gestuurd.

Evaluatie EFSF- en ESM-steunoperaties

De door mij als voorzitter van de Raad van Gouverneurs aangestelde onafhankelijke evaluator, mevrouw Tumpel-Gugerell, heeft aan de Raad van gouverneurs verslag uitgebracht over de door haar uitgevoerde evaluatie van de steunprogramma's die het EFSF en het ESM sinds hun oprichting uitgevoerd hebben³. Omdat het ESM-programma voor Griekenland nog loopt maakte dit geen onderdeel van de evaluatie uit. In de evaluatie is gekeken naar de relevantie, effectiviteit en efficiëntie van de door het EFSF en ESM verstrekte financiële steun, die tot doel had om de financiële stabiliteit van het eurogebied en de lidstaten te waarborgen.

Het evaluatierapport concludeert dat de oprichting van EFSF en ESM onontbeerlijk was voor de financiële stabiliteit in het eurogebied. EFSF en ESM hebben hun mandaat effectief uitgevoerd. In alle landen die financiële steun ontvingen zijn met dank aan de programma's de houdbaarheid van de overheidsfinanciën en de economische structuur verbeterd.

Het rapport constateert verder een aantal aandachtspunten. De benodigde financiering voor steunprogramma's werd vergroot door vertragingen in de aanvraag van hulpprogramma's. De implementatie en monitoring van structurele hervormingen had vaak een langere tijdschik horizon nodig en in sommige gevallen ook een sterkere overheids capaciteit. De focus en volgorde van de beleidsconditionaliteit was soms een bron van spanning tussen de betrokken instellingen en de landen die financiële steun ontvingen en de instellingen onderling. Vroegtijdig en integraal ingrijpen in de financiële sector en een grondige aanpak van niet-presterende leningen zou bij kunnen dragen aan een sneller herstel van de financiële sector. Zorgen over de terugbetaal capaciteit van landen die na het programma in het *Early Warning System* van het ESM naar boven komen kunnen alleen via overreding tot beleidsaanpassingen in de betreffende lidstaten zorgen.

Het instrumentarium voor het verstrekken van financiële steun heeft zich gedurende de crisis verder ontwikkeld. De evaluatie wijst er ook op dat ESM en EFSF de manier waarop leningen verstrekt worden aangepast hebben aan de veranderende omstandigheden. Hoewel het leningenbeleid een goede basis vormt voor de gelijke behandeling van lidstaten, zijn de voorwaarden voor sommige landen verder versoepeld dan voor andere.

Het rapport merkt verder op dat ESM en EFSF bij de uitvoering van de programma's vaak afhankelijk waren van informele afspraken over

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

³ In het verslag over de jaarvergadering van de ESM Raad van gouverneurs van 16 juni 2016 (Kamerstuk 21 501-07, nr. 1386) is de Tweede Kamer geïnformeerd over de steun die de Raad van gouverneurs destijds gegeven heeft voor het uitvoeren van deze evaluatie.

informatiedeling met andere instellingen en soms beperkte toegang hadden tot informatie, met name op het vlak van analyses over de financiële stabiliteit. Hoewel de samenwerking met de andere instellingen over het algemeen goed verlopen is, zorgt het grote aantal actoren voor ingewikkelde besluitvorming.

De onafhankelijke evaluator doet in het rapport tot slot een aantal aanbevelingen. Het ESM zou zich moeten richten op de geloofwaardigheid van de programma's en het draagvlak ervoor moeten ondersteunen. De vormgeving van de programma's zou duidelijke doelen en prioriteiten moeten hebben. Programma's zouden problemen in de financiële sector meteen moeten aanpakken en de financiële middelen daarbij gefaseerd kunnen uitkeren, gebaseerd op de voortgang. De Raad van gouverneurs zou de besluitvorming rond programma's verder kunnen ontwikkelen en verfijnen. Het ESM zou de transparantie en mogelijkheid om programma's te evalueren moeten vergroten. Als laatste aanbeveling wordt gesuggereerd dat de leden van het ESM kunnen spreken over een breder preventief mandaat voor het ESM om de financiële stabiliteit in het eurogebied te bewaken.

De Raad van gouverneurs heeft de evaluatie verwelkomd en heeft aan het management van het ESM gevraagd om samen met de Raad van bewind opvolging te geven aan de aanbevelingen van de onafhankelijke evaluator. Daarbij heeft de Raad van gouverneurs toegezegd het huidige ESM-programma voor Griekenland na afloop te evalueren. Gedachtevorming over een mogelijk breder preventief mandaat voor het ESM is onderdeel van de discussie over de toekomst van de Economische en Monetaire Unie die momenteel gaande is.

Bijgevoegd vindt u het evaluatierapport, de technische annex en de reactie op rapport en de aanbevelingen van de Raad van gouverneurs⁴.

De Minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl